

Революцію Гідності, війну на Донбасі та повномасштабне вторгнення 2022 року. Це формує новий канон українського мистецтва, в основі якого – пам'ять як акт спротиву забуттю.

Отже, збереження історичної пам'яті в сучасному мистецтві України є не лише культурним викликом, а й моральним обов'язком перед майбутніми поколіннями. Мистецтво має унікальний потенціал зцілення, просвіти та мобілізації суспільства. Успішне подолання зазначених проблем і реалізація запропонованих рішень дозволить сформувати цілісну та життєздатну культурну політику, що ґрунтується на пам'яті та відповідальності.

Література:

1. Кузьмінець, Н., Стадник, О., Букіна, Т. Вплив історичної пам'яті українців на події сьогодення. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 14(56), 2023. С.185–196
2. Нагорна Л. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К.: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 328 с.
3. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / За ред. Ю. Шаповала. – Київ: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. – 600 с.
4. Проблема історичної пам'яті у всесвітньо-історичному дискурсі (1945– 2015 рр.): монографія / керівник авторського колективу – член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф. Кудряченко А.І., науковий редактор: к.і.н., доц. Солошенко В.В., технічний редактор: к.політ.н., с.н.с. Розумюк В.М. – Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», 2021. – 312 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-500-9-29>

ПІСЕННО-ВОКАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ ЛЕВКА РЕВУЦЬКОГО У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Стахевич О. О.

викладач кафедри музичного мистецтва, аспірант

*Навчально-науковий інститут культури і мистецтв Сумського
державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

В останні десятиліття загальне посилення уваги до українського мистецтва у цілому й певних окремих його галузей значно актуалізувало процес наукового пошуку. Однак у вивченні академічної музичної

культури України дотепер залишається чимало недосліджених ланок. Це зумовлено як негативними наслідками розвитку культури і мистецтва радянського періоду, так і недостатньою увагою науковців. Так, на маргіналі історії й наукових інтересів перебуває камерно-вокальна та пісенна творчість українських композиторів першої половини ХХ століття. І якщо доробок Б. Лятошинського у цій галузі за останні п'ять років отримав ретельне вивчення (Т. Гомон, І. Савчук), то пісенно-вокальна творчість інших композиторів цієї доби, й зокрема метра української музики – Левка Ревуцького – ще чекає на дослідження.

Одним із негативних чинників, що спричинили означену ситуацію щодо пісенно-вокальної творчості, було першочергове завдання української музичної культури щодо розвитку великомасштабних жанрів: опери, балету, симфонії. Звичайно, вітчизняні митці були зацікавлені в їх створенні, оскільки це було затребуваним, тут можна було швидше добитися публічного визнання та отримати матеріальне задоволення. Іншим гальмуючим моментом було те, що камерні жанри з їх переважно ліричною інтимною сферою, не гучними емоціями, індивідуалізованістю висловлення зовсім не відповідали революційному духу епохи, що вимагало від мистецтва яскравості, плакатності та масовості. Тож протягом першої половини ХХ століття камерно-вокальні та пісенні жанри української музики отримали незначну розробку у творчості вітчизняних митців.

Лев Миколайович Ревуцький (1889-1977) був одним із небагатьох композиторів, хто відносно рівнозначно приділяв увагу як великим, так і камерним жанрам. До його доробку входять твори великих форм (дві симфонії, фортепіанна соната, два концерти для фортепіано), які торували шляхи розвитку цих жанрів в українській музиці, та малі за формою інструментальні й вокальні опуси, що відрізняються оригінальністю і свіжістю музичного висловлення, виразних і технічних засобів.

Серед композицій з вокалом насамперед кантата-поема «Хустина» (1923, друга редакція – 1944) на слова Т. Шевченка для солістів, хору та фортепіано [2, с. 248]. В цьому творі органічно втілено шевченківські образи в українській вокально-хоровій музиці. Поряд з тим, впродовж 1920-40-х років Л. Ревуцьким було створено понад 120 обробок народних пісень для голосу з фортепіано, серед яких відомі цикли: «Галицькі пісні» (1926), «Козацькі та історичні пісні» (1925), «Пісні для низького голосу» (1925-1927), «Пісні для середнього голосу» (1925-1943), «Пісні для високого голосу» (1925-1947) та ін. [2, с. 249].

В низці окремих романсів для голосу з фортепіано Л. Ревуцького «Ну розкажи ж» на слова Хоменка (1923), «Дума про трьох вітрів» на слова П. Тичини (1925), «Де тії слова» на слова О. Олеся, «Прося покошено» на слова М. Рильського, «Тиша» (власний текст) та ін. Для голосу з оркестром композитор залишив чотири українських народних пісні

(«Червона ружа», «Їхав козак» (1928), «Та ой крикнули журавлі», «Чуєш, брате мій» (1959)) та ін. [2, с. 249].

У вокальній творчості Л. Ревуцький слідував принципу безпосереднього відтворення словесного тексту. Тому, поряд з типовою складною тричастинною структурою, митець часто застосовує вільну форму та наскрізний розвиток. Його творам зазвичай притаманні життєствердний настрій, стриманий ліризм, мелодична широта і багатство гармонії. Відзначається, що в них Л. Ревуцький «творчо розвинув методи Лисенка й Леонтовича, які полягали у нерозривному злитті музичного фольклору з досягненнями гармонічного мислення кінця XIX століття. Він збагатив українську музику індивідуальними стилістичними знахідками. Композиторський стиль Л. Ревуцького формувався на основі глибокого й всебічного пізнання національного народного мелосу та перетворення традицій сучасної професійної музики» [1].

Творчий шлях і художні тенденції, втілені Л. Ревуцьким у своїх творах композитора, у цілому наслідують основним спрямуванням розвитку української музики окресленого у статті періоду. Проте з кінця 1930-х років через гостру критику, що спіткала його фортепіанний концерт (1934), митець майже відмовляється від композиторської творчості, обмежившись переважно викладацькою роботою, громадською діяльністю та редагуванням написаних раніше творів українських композиторів (М. Лисенка, В. Косенка).

Ці сфери діяльності Л. Ревуцького відзначені численними високими державними посадами та нагородами: він був членом оргбюро Спілки радянських композиторів України (1932–1939) та оргкомітету СК СРСР (1939–1948), головою правління Спілки радянських композиторів України (1944–1948), доктором мистецтвознавства (1941), академіком АН УСРС (1957) мав звання заслуженого діяча УСРС (1941), народного артиста СРСР (1944), Героя соціалістичної праці (1969), лауреат Державної премії СРСР (1941) та Державної премії України імені Т. Шевченка (1966). Проте творча композиторська діяльність, завершена на самому піку її розквіту, уявляється недоспіваюною піснею визначного українського композитора, який прожив ще три десятиліття.

Література:

1. Лев (Левко) Миколайович Ревуцький. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B2%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9B%D0%B5%D0%B2_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
2. Антон Муха. Композитори України та української діаспори : довідник. ІМФЕ імені М. Т. Рильського. Київ : Музична Україна, 2004. 352 с.